Прокуратура України

ПРОКУРАТУРА ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

49044, м. Дніпропетровськ , пр. Карла Маркса, 38

19.09.2013 № 09/1-1035вих-13
741 ОКВ

Прокурорам міст, районів, міжрайонним, районним у містах та спеціалізованим прокурорам

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ

про позитивний досвід організації роботи з питань підтримання державного обвинувачення в прокуратурі Криворізького району

Кримінальним процесуальним кодексом України визначено новий процесуальний статус прокурора у кримінальному провадженні, якого уповноважено здійснювати нагляд за додержанням законів під час досудового розслідування шляхом процесуального керівництва досудовим розслідуванням та підтримувати державне обвинувачення у суді.

Функцію з підтримання державного обвинувачення в суді, передбачену ст.121 Конституції України, у конкретному кримінальному провадженні покладено саме на того прокурора, який здійснював нагляд за дотриманням законів органами, які проводили досудове розслідування. Саме він доводить перед судом обвинувачення з метою забезпечення кримінальної відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.

Така регламентація діяльності прокурора дозволяє сформувати законне і обґрунтоване обвинувачення та підтримати його в суді.

Вивченням стану організації роботи прокуратури Криворізького району на названій ділянці, встановлено, що на виконання вимог наказу Генерального прокурора України № 4гн від 19.12.2012 «Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні», прокурором району приділяється особлива увага організації роботи щодо підтримання державного обвинувачення, вдосконалюється підготовка кожного прокурора прокуратури, що сприяє підвищенню ролі та відповідальності прокурорів у судовому

провадженні, постановленню районним судом законних рішень та належному реагуванню на незаконні судові рішення.

Значний досвід роботи прокурора району Леоновій Т.І. (на посаді з березня 2010 року, в органах прокуратури – з 1993 року), належна організація нею діяльності прокурорів прокуратури, які підтримують державне обвинувачення у провадженнях, дозволяють постійно підвищувати рівень та якість участі прокурорів у кримінальному провадженні у нових умовах.

Обов'язки щодо здійснення нагляду за досудовим розслідуванням у формі процесуального керівництва, участі в судовому провадженні керівником прокуратури покладено на 3 досвідчених працівників прокуратури району: старших прокурорів прокуратури Філімонову О.В. Шелудька А.О., прокурора прокуратури Бурлаченко О.Л., а також на молодого спеціаліста – прокурора прокуратури Кондратенко Т.С. Кожен прокурор у провадженні має достатній досвід роботи у галузі підтримання державного обвинувачення та систематично навчається.

Первинний облік прокуратурою району ведеться відповідно до вимог Інструкції про порядок ведення первинного обліку роботи прокурора, у якому відображено кожне направлене до суду кримінальне провадження з обвинувальним актом з подальшим фіксуванням ходу та результатів його розгляду.

Заслуговує на увагу, що у цій формі первинного обліку в прокуратурі району фіксується кожне судове засідання у конкретному кримінальному провадженні із зазначенням причин відкладення судового розгляду, що дозволяє у подальшому оперативно аналізувати та реагувати на тривалість розгляду проваджень в суді.

Кожного працівника прокуратури на належному рівні забезпечено можливістю працювати в Єдиній системі статистики та аналізу органів прокуратури України. Завдяки цьому картки по кримінальним провадженням створюються та відправляються своєчасно. Крім цього ведеться журнал руху кримінальних проваджень. На момент перевірки всі дані відповідають статистичній звітності.

Прокурори, які підтримують державне обвинувачення у провадженнях, обговорюють з прокурором району питання порядку дослідження доказів в суді, враховуючи її складність, кваліфікацію злочинів, покарання.

У такій спосіб прокурор здійснює контроль за якістю підтримання державного обвинувачення в суді у системному зв'язку з питаннями нагляду за додержанням законів усіма органами досудового розслідування та оскарження незаконних судових рішень, як того вимагає п.1.1 наказу Генерального прокурора України № 4гн від 19 грудня 2012 року, не порушуючи при цьому процесуальну самостійність прокурора у провадженні.

Якісному підтриманню державного обвинувачення сприяє також робота щодо підвищення ділової та професійної майстерності прокурорів, які підтримують державне обвинувачення у провадженнях.

Керівник районної прокуратури проводить значну навчально-методичну та практичну роботу з підлеглими прокурорами прокуратури, які підтримують державне обвинувачення в суді у кримінальних провадженнях після здійснення ними процесуального керівництва.

З метою підвищення фахового рівня прокурорів прокуратури району, які підтримують державне обвинувачення у провадженнях, у першу чергу молодих спеціалістів, керівником прокуратури запроваджено проведення постійних тренінгів з молодими спеціалістами, а також загальних занять з питань вивчення нового законодавства, поточної судової практики, інформаційних листів Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, методичних рекомендацій Генеральної прокуратури України та обласних прокуратур.

Так, молоді спеціалісти районної прокуратури щомісячно проходять спеціальний тренінг з метою набуття належної спеціалізації у кримінальному провадженні, по завершенню якого проводиться їх тестування. Під час тренінгів відтворюються процесуальні дії прокурорів та складаються проекти їх процесуальних рішень у судовому провадженні. Результати тренінгів та їх вплив на практичну діяльність прокурорів у кримінальному провадженні обговорюються на оперативних нарадах.

Участь у загальних навчальних заходах беруть досвідчені прокурори прокуратури району, начальник слідчого відділу районного відділу внутрішніх справ, судді районного суду та працівники відділу галузевого управління у м.Кривий Ріг. Під час заходів учасники обговорюють механізм застосування відповідних положень Кримінального процесуального кодексу України, а також практику національних судів та Європейського Суду з прав людини.

Прокурорами районної прокуратури приділяється належна увага питанням сприяння суду в забезпеченні розумних строків судового провадження шляхом забезпечення явки свідків, вирішення питання недоцільності дослідження доказів щодо обставин, які ніким не оспорюються, та використання інституту угод у кримінальному провадженні.

Навчально-методичні заходи, які організовуються у районній прокуратурі її керівником, дозволяють накопичувати досвід прокурорськими працівниками з питань судового та апеляційного провадження, вирішувати практичні завдання, які постають у повсякденній роботі, підвищувати ефективність реалізації прокурорами повноважень в суді.

Крім того, відповідальним за цей напрямок роботи старшим прокурором прокуратури Філімоновою О.В. проводиться постійний моніторинг офіційних сайтів Генеральної прокуратури України, Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ, прокуратури області на предмет оперативного вивчення нових методичних рекомендацій, узагальнень, інформаційних листів з питань впровадження положень нового Кримінального процесуального кодексу України. На робочих столах персональних комп'ютерів кожного прокурора у провадженні наявні відповідні папки з такими електронними документами.

З метою перевірки набутих професійних знань особисто прокурором Криворізького району протягом поточного року безпосередньо у судових дебатах заслухано 4 обвинувальні промови прокурорів у провадженнях, на які складено рецензії з подальшим обговоренням на оперативних нарадах. Вивченням наглядових проваджень та рецензій у цих провадженнях, а також підчас співбесіди з прокурорами, які підтримують державне обвинувачення у провадженнях, з'ясовано, що керівник прокуратури не обмежується лише заслуховуванням обвинувальних промов, але й перевіряє стан підготовки конкретних працівників до участі у судовому провадженні, їх активність у судовому розгляді.

Крім того, прокурором району систематично заслуховуються звіти працівників, які займаються підтриманням державного обвинувачення в суді, про стан виконання ними службових обов'язків.

Внаслідок вжитих прокуратурою Криворізького району заходів щодо недопущення порушень конституційних прав громадян, протягом поточного року судом Криворізького району Дніпропетровської області виправдувальні вироки у кримінальних провадженнях не постановлялись. За період з 20.11.2012 по теперішній час випадків зміни обвинувачення у кримінальних провадженнях не було.

Звіркою статистичної звітності щодо розгляду судом першої інстанції кримінальних проваджень з'ясовано, що за 8 місяців 2013 року у ЄССА відображено усі 86 проваджень, обвинувальні акти у яких скеровано до суду.

Прокурором району приділяється належна увага організації підтримання державного обвинувачення, спостерігається тенденція до покращення результатів роботи на цьому напрямі.

Наглядові провадження у кримінальних провадженнях оформлені у відповідно до вимог галузевого наказу, в усіх є необхідні для якісного підтримання державного обвинувачення матеріали, досудова підготовка, обвинувальні промови, довідки та копії судових рішень.

Прокурорами прокуратури району складаються змістовні матеріали досудової підготовки, довідки про результати підготовчого провадження, конкретні плани дослідження доказів обвинувачення та спростування доказів захисту, довідки про хід судового провадження, промови, з якими прокурори, виступали у судових дебатах.

Прокурорами у кожному кримінальному провадженні ведеться електронне наглядове провадження.

Заслуговує на увагу складання прокурорами у провадженнях за результатами процесуального керівництва конкретних планів дослідження в суді отриманих доказів обвинувачення та спростування доказів захисту, що з огляду на умови усного судового розгляду дозволяє ним послідовно відстоювати свою обвинувальну позицію в суді.

Є також позитивною та корисною у роботі запроваджена прокуратурою Криворізького району практика щодо своєчасного отримання прокурорами в суді в порядку ч.5 ст.107 КПК України копій записів судових засідань

зроблених за допомогою технічного засобу. Диски з копіями цих записів долучаються до наглядових проваджень у кримінальних провадженнях, що дозволяє прокурорам в подальшому використовувати дані судового провадження для реалізації права прокурора на апеляційне та касаційне оскарження з урахуванням положень ч.5 ст.27 КПК України про те, що офіційним записом судового засідання є лише технічний запис, здійснений судом у порядку, передбаченому цим Кодексом.

В ході прослуховування наявних на дисках в наглядових провадженнях записи судових засідань у кримінальних провадженнях встановлено, що прокурори у провадженнях кваліфіковано допитують обвинувачених, потерпілих та свідків, демонструють володіння методикою практичного застосування норм чинного КПК при підтриманні державного обвинувачення в суді, вдало акцентують увагу суду на ключові моменти у показаннях допитаних осіб та інших доказах.

Прокурором району вжито заходів до підвищення рівня організації та участі прокурорів прокуратури у кримінальному судочинстві та неухильного виконання вимог наказу № 4гн від 19.12.2012 «Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні», завдяки чому випадків неявки або запізнень прокурорів у судові засідання з будь-яких причин не допускається.

Станом на 01.09.2013 Криворізьким районним судом Дніпропетровської області розглянуто 140 кримінальних проваджень, з яких ухвалено 50 вироків, у тому числі 6 – на підставі угод про примирення. За сприяння прокурорів усі провадження розглянуто судом у розумні строки.

За апеляціями інших учасників процесу у поточному році вироки у кримінальних провадженнях не скасовувались та не змінювались.

Крім того, заслуговує на увагу застосована старшим прокурором прокуратури району Філімоновою О.В. методика діяльності прокурора під час судового розгляду у кримінальному провадженні про умисне убивство з особливою жорстокістю з урахуванням певних особливостей, пов'язаних зі специфікою предмета доказування і доказової бази.

Так, за викладеними в обвинувальному акті, затвердженому процесуальним керівником Філімоновою О.В., фактичними обставинами кримінального правопорушення, 01.10.2012 близько 18:00 години Петраш В.С., будучи у стані алкогольного сп'яніння за місцем свого тимчасового проживання в будинку №55 по вул. Центральна в с. Новоганнівка Криворізького району Дніпропетровської області під час сварки, яка раптово виникла в процесі спільного вживання алкоголю із співмешканкою Гайдаш І.В., з метою умисного вбивства з особливою жорстокістю вилив останній на голову і тіло легкозаймисту рідину – бензин та за допомогою запальнички підпалив потерпілу. В результаті підпалу Гайдаш І.В. в процесі горіння відчувала нестерпний біль, особливі страждання та отримала тілесні ушкодження у вигляді термічних опіків обличчя, шиї, тулуба по передній поверхні, обох верхніх та нижніх кінцівок ділянки, опікові поверхні шкіряних покривів склали

більш ніж 85% поверхні тіла, які за характером належать до тяжких тілесних ушкоджень за ознакою небезпеки для життя.

За висновками судово-медичного експерта №2047 від 08.10.2012 смерть Гайдаш І.В. настала від термічних опіків полум'ям голови, тулуба та кінцівок, більш ніж 85% поверхні тіла, які ускладнились опіковим шоком.

Згідно правової кваліфікації, Петраш В.С. вчинив умисний особливо тяжкий злочин, передбачений ч.2 п.4 ст.115 КК України, а саме: вбивство, тобто умисне протиправне заподіяння смерті іншій людини, вчинене з особливою жорстокістю.

Для оперативного розгляду кримінального провадження прокурором забезпечено явку у судове засідання потерпілого, цивільного позивача та усіх свідків обвинувачення.

Завдяки активної обвинувальної позиції прокурора Філімонової О.В. у провадженні з'ясовано усі загальні обставини, що підлягають встановленню під час судового розгляду, відповідно до ст. 91 КПК України, а для підтвердження встановлених у провадженні фактичних обставин умисного вбивства та його мотиву використано у якості доказів обвинувачення протоколи огляду місця події, речей обвинуваченого Петраша В.С., слідчого експерименту з обвинуваченим у присутності понятих, медичну документацію у сукупності з показаннями свідка-очевидця, яка бачила обвинуваченого із запальничкою і підпалену ним потерпілу, та свідків-лікарів, які запам'ятали слова потерпілої після отримання нею обширних опіків про дії обвинуваченого, пов'язані з облиттям її бензином та підпалом за допомогою запальнички.

Визначені прокурором основні джерела доказів були належним чином представлені суду як належні, достовірні, допустимі (ст. ст. 85, 86, 87, 88 КПК України) та достатні у своєму взаємозв'язку для прийняття судом відповідного процесуального рішення про винуватість особи.

Крім того, при допиті обвинуваченого, потерпілого, цивільного позивача та свідків прокурором Філімоновою О.В. продемонстровано володіння методикою практичного застосування норм чинного КПК при підтриманні державного обвинувачення у суді, вірно застосовано тактичні прийоми допиту учасників провадження, вдало акцентовано увагу суду на ключові моменти у показаннях допитаних осіб.

Зокрема, прокурором використано основні способи з'ясування достовірності показань свідків, які визначено КПК України: право першим ставити запитання свідку обвинувачення під час його прямого допиту (ч. ч. 7, 11 ст. 352 КПК); усунення суперечностей показань свідка захисту з показаннями інших учасників кримінального провадження шляхом одночасного допиту двох вже допитаних осіб (ч. 14 ст. 352 КПК); додатковий допит свідків захисту після оголошення протоколів слідчих дій та інших долучених до матеріалів кримінального провадження документів (ст. 358 КПК) КПК).

Шляхом прямого та перехресного допиту прокурором у провадженні з'ясовано достовірність показань свідків обвинувачення та неправдивість

показань свідків захисту, які давали їх з чужих слів (насамперед обвинуваченого, який у такий спосіб намагався пом'якшити свою відповідальність) з постановкою цим свідкам навідних запитань після прямого їх допиту стороною захисту.

Таким чином, прокурором у провадженні Філімоновою О.В. завдяки правильно застосованій нею тактиці допиту свідків з одночасним їх співставленням з іншими доказами у їх послідовності в ході судового розгляду цього провадження забезпечено ефективність використання доказів обвинувачення в процесі доказування та можливість належної перевірки дотримання прав людини у кримінальному провадженні шляхом обґрунтування допустимості кожного доказу сторони обвинувачення та правильної критичної оцінки доказів сторони захисту.

За вироком Криворізького районного суду Дніпропетровської області від 25 квітня 2013 року Петраша В.С. визнано винним та засуджено за ст.115 ч.2 п.4 КК України до 14 років позбавлення волі.

Як вбачається з матеріалів кримінального провадження, технічного запису та тексту вироку, прокурором Філімоновою О.В. у цьому провадженні вдалося переконати суд критично поставитися до показань обвинуваченого Петраша В.С., який заперечував мотив вчиненого вбивства з особливою жорстокістю шляхом підпалу потерпілої, та визнати показання 6 свідків з цього приводу недопустимими доказами, оскільки вони пояснювали про обставини вбивства з чужих слів та їх показання не відповідали вимогам ст.97 КПК України щодо таких показань.

Активна обвинувальна позиція та процесуальна поведінка прокурора у цьому провадженні відповідає нормам КПК України.

У цілому комплекс заходів, що приймаються прокуратурою Криворізького району та особисто її керівником старшим радником юстиції Леоновою Т.І., свідчить про належну організацію роботи з питань підтримання державного обвинувачення в суді відповідно до вимог галузевого наказу та вказівок Генерального прокурора України.

Досвід прокуратури Криворізького району у підтриманні державного обвинувачення в суді, який позитивно сприяє підвищенню авторитету та іміджу органів прокуратури, рекомендується для використання у практичній діяльності прокурорам міст, районів та міжрайонних прокуратур.

Прокурор Дніпропетровської області
державний радник юстиції 2 класу **Н.Марчук**